

DOMINIKA WALECKA¹**BIBLIOTEKA PUBLICZNA JAKO INSTYTUCJA *PUBLIC HISTORY*****PUBLIC LIBRARY AS A *PUBLIC HISTORY* INSTITUTION**

ABSTRAKT: W artykule dokonano analizy obecności historii w działaniach polskich bibliotek publicznych na przykładzie dwóch miejskich bibliotek w miastach wojewódzkich: Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. Ofertę bibliotek zebrano na podstawie informacji zamieszczonych na oficjalnych stronach internetowych (www.mbp.opole.pl i www.mbp.olsztyn.pl). Do analizy wytypowano działania nawiązujące w różnym stopniu do historii i podejmowane w latach 2018–2019. Aby przedstawić różnorodność historycznej aktywności bibliotek, uporządkowano wydarzenia według następujących kategorii: promocje książek (spotkania autorskie, rozmowy o książkach); spotkania (o tematyce historycznej, spotkania ze świadkami historii); projekcje filmów; wystawy; zajęcia aktywizujące i imprezy okolicznościowe. W tekście wyjaśniono także kwestie terminologiczne wiążące się z obszarem *public history*.

SŁOWA KLUCZOWE: historia, public history, historia w przestrzeni publicznej, historyk, historyk publiczny, biblioteka, biblioteka publiczna

ABSTRACT: In the article, an analysis of the presence of history in the activities of Polish public libraries was performed, on the example of two municipal public libraries in two capitals of voivodeships (provinces): Municipal Public Library in Opole and Municipal Public Library in Olsztyn. The offer of both institutions was collected based on the information published on their respective official websites (www.mbp.opole.pl and www.mbp.olsztyn.pl). Activities referring to history (to a varying degree) and undertaken in the years 2018–2019 were chosen for the analysis. To present the diversity of the historical activities of the two libraries, the events were divided into the following categories: book promotions (meet the author sessions, talks on books); meetings (on the subject of history, with witnesses to history); film screenings; exhibitions; active training sessions and occasional

¹ Mgr Dominika Walecka, absolwentka historii w przestrzeni publicznej na Uniwersytecie Wrocławskim, e-mail: ardiwa@wp.pl

² Artykuł powstał na podstawie pracy magisterskiej pod tym samym tytułem, napisanej w 2020 roku na Uniwersytecie Wrocławskim.

events. Furthermore, terminological issues related to the public history field have been clarified.

KEYWORDS: history, public history, history in public space, historian, public historian, library, public library

Public history jest obecna w różnorodnych obszarach i miejscach. Muzea, archiwa, stowarzyszenia historyczne, agendy rządowe, media tradycyjne (radio, prasa, telewizja, publikacje papierowe) i cyfrowe (platformy internetowe, media społecznościowe, blogi), a także biblioteki mogą stać się miejscem, w którym historyk publiczny nawiązuje kontakt z publicznością. W niniejszym artykule pragnę skupić się na słabo dotychczas opracowanym zagadnieniu obecności historii w działaniach polskich bibliotek publicznych oraz relacji pomiędzy *public history* a biblioteką publiczną. Badania przeprowadziłam na podstawie analizy oferty historycznej dwóch bibliotek publicznych: Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.

Z powodu braku ogólnie przyjętego przez polskich badaczy tłumaczenia anglosaskiego terminu *public history*³ zdecydowałam się na stosowanie oryginalnego pojęcia zamiennie z określeniem „historia w przestrzeni publicznej”, które funkcjonuje jako nazwa kierunku studiów magisterskich na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Zgodnie z założeniami twórców tego kierunku termin ten akcentuje „zarówno działania praktyczne, jak i refleksję teoretyczną: w stronę odbiorców, publiczności, ale także kształtowanie sfery (przestrzeni) publicznej: przez miejsca, instytucje, imprezy tam się znajdujące”⁴.

***Public history* – zagadnienia teoretyczne**

Wielość i niejednorodność przestrzeni, w których działa historyk publiczny, oznacza szerokie zróżnicowanie publiczności. Z tego powodu powinien on przygotowywać przekaz dostosowany do konkretnego miejsca, medium i odbiorcy⁵.

³ Zob. J. Wojdon, *Public history, czyli historia w przestrzeni publicznej*, „Klio” 2015, t. 34, nr 3, s. 30–31. <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/KLIO/article/view/KLIO.2015.027/7711> [dostęp 8.09.2020].

⁴ J. Wojdon, *Public history...*, s. 31.

⁵ T. Cauvin, *Public History: A Textbook of Practice*, London 2016, s. 11.

Faye Sayer dzieli typy działań wchodzących w zakres *public history* na dwie grupy: oddolne (*grassroots/bottom-up*) i odgórne, z wyróżnieniem odgórnych instytucjonalnych (*institutional top-down*) i odgórnych akademickich (*research top-down*)⁶. Działania oddolne podejmują zwykle osoby prywatne, lokalne społeczności czy stowarzyszenia niebędące inicjatywami profesjonalistów. Do tej grupy możemy zaliczyć odkrywanie rodzinnych historii, poszukiwania genealogiczne oraz amatorskie publikacje w mediach tradycyjnych i cyfrowych. Działania instytucjonalne inicjowane są przez muzea lub placówki zajmujące się historią. Angażują publiczność w prezentowaną historię poprzez edukacyjne i rozrywkowe projekty historyczne. Nierzadko wykorzystują w tym celu media, w tym cyfrowe. Ich twórcy muszą jednak mieć na uwadze zachowanie równowagi między edukacją a rozrywką. Inicjatywy akademickie podejmują historycy oraz środowiska naukowe. Wyróżnia je rzetelność przekazu historycznego, oparta na wnikliwych badaniach i analizach, a odbiorcami są przede wszystkim profesjonalści.

Omawiając przedstawiony podział trzeba mieć na uwadze, że poszczególne kategorie mogą się przenikać i faktycznie bardzo często tak się dzieje, na co zwróciła uwagę już sama Sayer. Chociażby przy podejmowaniu działań oddolnych amatorzy nierzadko zwracają się z prośbą o wsparcie i pomoc merytoryczną do zawodowych historyków. Z drugiej strony profesjonalści korzystają z pomocy wolontariuszy lub historyków-amatorów⁷.

Podejmując działania z zakresu *public history*, historyk publiczny ma na celu: dotarcie z ustaleniami akademickich badań do nieprofesjonalistów, wzbudzenie wśród nich zainteresowania przeszłością oraz przybliżenie dziedzictwa kulturalnego, a przez to budowanie tożsamości narodowej i lokalnie w społeczeństwie⁸.

Wśród najważniejszych cech historii w przestrzeni publicznej należy zatem wymienić: komunikację (*communications*), tj. przekazywanie historii szerszej publiczności, zaangażowanie (*engagement*) społeczeństwa w tworzenie przekazów

⁶ F. Sayer, *Public History: A Practical Guide*, London 2015, s. 6. Natomiast Dean dokonuje podziału na historię oddolną i odgórną. Jako oddolną rozumie tworzoną przez indywidualne osoby, rodziny lub grupy, zaś odgórną utożsamia z kontrolami i regulacjami. Dean podkreśla, że obie grupy wzajemnie na siebie wpływają i oddziałują. Zob. D. Dean, *A Brief Introduction to Public History*. <https://daviddean.ca/public-history/> [dostęp 8.09.2020].

⁷ Na przykład przy projektach historii mówionej lub zbieraniu eksponatów na wystawy muzealne.

⁸ J. Wojdon, *Między historią publiczną a edukacją historyczną*, [w:] J. Wojdon (red.), *Historia w przestrzeni publicznej*, Warszawa 2018, s. 277.

historycznych oraz współpracę (*cooperation, collaboration*)⁹. W kontekście działalności historyka publicznego warto zwrócić na istotną cechę, która łączy wymienione pojęcia, a jej zrozumienie stanowi podstawę wszystkich inicjatyw *public history*. Jest nią dobrowolność. Zarówno publiczność, jak i partnerzy, którzy współpracują z historykami publicznymi, muszą być zaintrygowani podejmowanym tematem. Odbiorcy kierują się własnymi zainteresowaniami i stosują własne kryteria atrakcyjności przekazu. Dlatego tak ważne dla historyka publicznego jest zrozumienie publiczności. Powinien on zabiegać o zainteresowanie odbiorców i brać pod uwagę ich preferencje dotyczące i treści, i sposobów przekazu. Przy staraniu się z jednej strony o uwagę publiczności, a z drugiej o finansowanie swoich działań historyk publiczny nie może zapominać o odpowiedzialności i etyce swojej pracy. Powinien uczciwie i wiernie prezentować źródła, uważając, by nie stać się narzędziem w bieżącej polityce. Historycy publiczni, docierając ze swoim przekazem do osób o często ubogiej wiedzy historycznej, muszą mieć na uwadze, aby był on wolny od manipulacji. Nie wyklucza to jednak przedstawiania różnych narracji i wielości perspektyw.

Biblioteki publiczne – zagadnienia teoretyczne

Biblioteka zgodnie z definicją jest instytucją, która gromadzi, opracowuje, udostępnia i ochrania zbiory, udziela informacji oraz działa na rzecz środowiska naukowego i lokalnego. Pełni tym samym funkcje usługowe, informacyjne, edukacyjne, rekreacyjne i badawcze¹⁰. Biblioteki upowszechniają dorobek myśli ludzkiej, współuczestnicząc w rozwoju nauki, gospodarki, kultury i oświaty. Do ich zadań szczegółowych można zaliczyć informowanie o własnych zbiorach oraz o zbiorach innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej (również poprzez współpracę z archiwami). Biblioteki powinny prowadzić działalność bibliograficzną, dokumentacyjną, naukowo-badawczą, wydawniczą, edukacyjną, popularyzatorską i instrukcyjno-metodyczną¹¹.

Dokumenty stanowiące podstawę prawną działalności bibliotek publicznych w Polsce (Ustawa o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r. oraz uzupełniająca Ustawa

⁹ F. Sayer, *op. cit.*, p. 7.

¹⁰ *Encyklopedia książki, Tom I*, red. A. Żbikowska-Migoń, M. Skalska-Zlat, Wrocław 2017, s. 273–282.

¹¹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.

o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z 25 października 1991 r.)¹² definiują je jako instytucje kultury, które mają za zadanie zaspokajać potrzeby oświatowe, kulturalne i informacyjne społeczeństwa oraz upowszechniać wiedzę i kulturę¹³. Tworzą one ogólnokrajową sieć biblioteczną, zapewniając wszystkim mieszkańcom dogodny dostęp do materiałów bibliotecznych i informacji. Nieograniczony dostęp stanowi o demokratyczności instytucji, która nie wyklucza nikogo z możliwości korzystania z oferty bibliotecznej¹⁴. Biblioteki posiadają w swoich zbiorach publikacje ze wszystkich działów piśmiennictwa i wiedzy, dostosowane do różnego poziomu wykształcenia czytelników. Istotną cechą bibliotek publicznych jest ściśle powiązanie ich działalności z obsługą środowisk lokalnych. W zależności od ich potrzeb służą im pomocą w kształceniu lub doksztalcaniu, rozrywce i sprawach życia codziennego¹⁵.

Jacek Wojciechowski, wskazując na fundamentalne zadanie bibliotek – mediację (tj. pośrednictwo między ofertą biblioteczną a społeczeństwem – często lokalnym), wyróżnia szczegółowe zadania bibliotek publicznych: informacyjne, edukacyjne, przysposabiające, intelektualne, rozrywkowe, estetyczne, substytutatywne¹⁶, integracyjne i wychowawcze¹⁷. Biblioteki, chcąc realizować te zadania oraz działać na rzecz budowy i umacniania społeczeństwa informacyjnego, podejmują rozległą i różnorodną działalność. Będąc lokalnym ośrodkiem kultury, gromadzą i udostępniają literaturę piękną (oraz inne wytwory sztuki), tym samym zaspokajając szerokie gusta i potrzeby użytkowników. Ponadto organizują lokalne przedsięwzięcia kulturalne i uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty. Podejmują inicjatywy promujące miasto, region czy lokalne osobliwości lub folklor. Biblioteki publiczne gromadzą i upowszechniają regionalia – zbiory związane ze specyfiką danego regionu, w tym z jego historią. Dodatkowo udostępniają informację regionalną poprzez opracowane wcześniej katalogi i informatory o zbiorach regionalnych, regionalne kartoteki zagadnieniowe, słowniki bibliograficzne dotyczące ważnych dla danej społeczności postaci oraz bibliografie regionalne¹⁸.

¹² Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

¹³ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.

¹⁴ Dostęp do zbiorów bibliotecznych jest bezpłatny, z wyjątkiem drobnych opłat (jednorazowych lub okresowych) za wydanie karty bibliotecznej.

¹⁵ *Encyklopedia książki*, s. 331–337.

¹⁶ To znaczy służące do rozładowania stanów napięcia frustracyjnego.

¹⁷ J. Wojciechowski, *Biblioteka w komunikacji publicznej*, Warszawa 2010.

¹⁸ *Encyklopedia książki*, s. 331–337.

Współcześnie biblioteki publiczne starają się dotrzeć do jak największej grupy odbiorców, szczególnie zaś do tych narażonych na wykluczenie społeczne: osób o obniżonej sprawności fizycznej lub intelektualnej (np. niepełnosprawnych, seniorów), o niższym statusie społecznym (np. mieszkańców przedmieść, imigrantów), a także osób stale lub czasowo pozbawionych swobody poruszania się (np. pacjentów szpitali, więźniów). Biblioteki stają się miejscem spotkań i dialogu międzykulturowego i międzypokoleniowego.

Realizacja nakazanych urzędowo zadań bibliotek może często napotykać różnego rodzaju przeszkody. Przed poważnym wyzwaniem stoją biblioteki obsługujące tereny wiejskie, szczególnie w regionach o słabym stopniu urbanizacji. Chcąc dotrzeć do jak największej grupy potencjalnych czytelników, biblioteki wykorzystują różne formy transportu przystosowane do przewozu materiałów bibliotecznych i docierające systematycznie w konkretnych terminach do wyznaczonych miejsc. Rodzaje środków transportu są uzależnione od lokalnych potrzeb i możliwości¹⁹.

Biblioteki nie ograniczają się tylko do zachęcania do odwiedzenia ich budynków, ale dosłownie „wychodzą” ze swoją ofertą do potencjalnych zainteresowanych. Ciekawym przykładem są tzw. biblioteki podwórkowe. Przeznaczone dla dzieci i młodzieży, organizowane są w miejscach często uczęszczanych przez młodych ludzi (np. parki, place zabaw, klatki schodowe)²⁰. Biblioteki skierowane do szerszego grona odbiorców umiejscowione są w przestrzeni charakteryzującej się dużym nagromadzeniem ludzi: na stacjach metra, w centrach handlowych, na dworcach, a w czasie wakacji – na plażach²¹.

W latach 80. amerykański socjolog Ray Oldenburg sformułował teorię, według której życie człowieka koncentruje się wokół domu, pracy i „trzeciego miejsca”,

¹⁹ Przykładem „ruchomej biblioteki” jest Bookmobile biblioteki publicznej w Saint Paul (Saint Paul Public Library, Minnesota, USA). Bibliobus regularnie odwiedza wybrane miejsca w regionie, świadcząc w miarę możliwości takie same usługi, z jakich można korzystać w stacjonarnej bibliotece. Przeznaczony jest dla osób, które mają problemy z korzystaniem ze stałych obiektów bibliotecznych, osoby niepełnosprawne, seniorów oraz ośrodki zajmujące się ubogimi dziećmi. <https://sppl.org/bookmobile> [dostęp 8.09.2020].

²⁰ W Polsce jednym z inicjatorów bibliotek podwórkowych jest organizacja „ATD Czwarty Świat”, której celem jest walka z nędzą i wykluczeniem społecznym, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Jak piszą na swojej stronie internetowej „raz w tygodniu grupa wolontariuszy spędza około 2 godzin z dziećmi i rodzicami na wspólnym czytaniu książek oraz na rozwijaniu różnych zajęć w oparciu o czytane książki”. Spotkania odbywają się w widocznych miejscach – na trawniku, stopniach klatki schodowej. <https://www.atd.org.pl/146-2> [dostęp 8.09.2020].

²¹ Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we współpracy z Gdańskim Ośrodkiem Sportu co roku organizuje sezonowe biblioteczki przy gdańskich kąpieliskach. <https://kapieliskagdansk.pl/biblioteki-na-plazach-w-gdansk> [dostęp 8.09.2020].

które służy odpoczynkowi i interakcjom z innymi członkami społeczeństwa. „Trzecie miejsce” to przestrzeń publiczna, będąca często centrum lokalnej społeczności, która regularnie odwiedzana, służy spotkaniom, odpoczynkowi i spędzaniu wolnego czasu²². Cechami charakterystycznymi dla „trzeciego miejsca” są: neutralność (każdy może przyjść, kiedy chce, i zostać tak długo, jak mu to odpowiada), równość klasowa i społeczna, rozmowa (jako główna forma aktywności budująca relacje), dostępność (niezależnie od pory dnia), obecność stałych bywalców, jak i pojawianie się przybyszów, przyjazna atmosfera objawiająca się w nieprzylączających wnętrzach i poczuciu „bycia w domu z dala od domu”²³.

Współcześnie rolę „trzeciego miejsca” pełnią centra handlowe, kina, centra rozrywki czy lokale gastronomiczne²⁴. Jednak ideę „trzeciego miejsca” można również zastosować do bibliotek. Biblioteki publiczne, które ją realizują, podejmują działania zapewniające stworzenie użytkownikom komfortowych warunków do pracy i odpoczynku. Na dobre samopoczucie w bibliotece może wpływać wiele czynników²⁵; od odpowiedniej architektury (wnętrza o zrozumiałym dla użytkowników układzie), po funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni pozwalające na niezakłócający spokój przepływu osób²⁶, odpowiednio dobrane kolory, oświetlenie i obecność zieleni w otoczeniu. W bibliotekach można znaleźć miejsca przystosowane do potrzeb różnych grup użytkowników (np. kąciki zabaw dla dzieci) oraz służące do relaksu, wyposażone w fortele i kanapy. W budynkach bibliotek można napotkać księgarnie, galerie wystawowe, sale audiowizualne oraz kawiarnie i bary – ułatwiające kontakty towarzyskie i dające możliwość udziału w imprezach kulturalnych²⁷.

²² J. Skowrońska, *Nowe formy i funkcje bibliotek związane z realizacją potrzeb użytkowników*, „Debiuty Bibliologiczno-Informatologiczne” 2014, R. 2, s. 93.

²³ *Encyklopedia książki*, s. 267–271.

²⁴ J. Skowrońska, *op. cit.*, s. 93.

²⁵ *Encyklopedia książki*, s. 267–271.

²⁶ Wnętrza jednej z filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku – Biblioteki Manhattan, zostały podzielone na kilka stref, m.in. strefę dla dzieci, dla młodzieży, strefę do słuchania muzyki, strefy do pracy w grupie oraz ciche czytelnie.

²⁷ Ciekawym przykładem biblioteki „trzeciego miejsca” jest londyńska sieć bibliotek publicznych Idea Stores. Jej powstaniu przyświecała myśl, by stworzyć bibliotekę, która stałaby się stałym elementem życia – regularnie odwiedzana, integrująca lokalną społeczność, będąca miejscem uczenia się i zdobywania informacji. Oprócz tradycyjnych funkcji bibliotecznych, Idea Stores oferuje różnorodne zajęcia edukacyjnych dla dzieci i dorosłych, udostępnia miejsca do spotkań i spędzania wolnego czasu czy napicia się kawy, przy jednoczesnym obcowaniem z kulturą i sztuką. Idea Stores jest inspirowana handlem detalicznym. Biblioteka w dużej mierze przypomina sklepy z widocznymi oznakowaniami wewnątrz i na zewnątrz. Sposób prezentacji książek nawiązuje do księgarni, ponieważ pracownicy tworzą wystawy i maksymalnie eksponują okładki książek. O podobieństwach ze

Jak zauważa Maria Wasik, „przyszłość bibliotek publicznych, obsługujących czytelników w różnych kategoriach wieku i zawodach – od przedszkolaka do emeryta, od robotnika do profesora – pozostaje w ścisłej zależności od rozwoju ekonomicznego i demograficznego kraju”²⁸. Biblioteki są finansowane ze środków publicznych, dlatego ich rozwój jest ściśle uzależniony od otrzymywanych funduszy. Jan Wołosz za modelowy podaje przykład części krajów zachodnich, o których pisze: „Na podkreślenie zasługuje waga, jaką w krajach zachodnich przykłada się do zarządzania przez państwo sprawami bibliotek i innych instytucji kultury. [...] Temat edukacji, informacji i bibliotek jest stale obecny w mediach i dyskursie społecznym i politycznym tych krajów. W efekcie biblioteki stanowią tam przedmiot troski w myśleniu obywatelskim i traktowane są jako instytucje, bez których demokratyczne państwo nie mogłoby się rozwijać”²⁹.

Problem niedostatecznych funduszy biblioteki starają się rozwiązać, starając się samodzielnie pozyskiwać środki. Możliwość zarobkowe mogą stwarzać usługi digitalizacyjne, płatne międzynarodowe wypożyczenia zbiorów, tworzenie na zamówienie baz danych i kwerend, kiermasze książek, wynajmowanie przestrzeni bibliotecznych oraz wyposażanie bibliotek w automaty z napojami i słodyczami lub (jeśli istnieją odpowiednie warunki lokalowe) otwieranie punktów małej gastronomii³⁰.

Badania

Do analizy obecności historii w działaniach polskich bibliotek publicznych wybrałam dwie miejskie biblioteki mieszczące się w porównywalnie dużych (biorąc pod uwagę liczbę ludności) miastach wojewódzkich: Miejską Biblioteką Publiczną w Opolu i Miejską Bibliotekę Publiczną w Olsztynie. W obydwu miastach

sklepami świadczą również wydłużone i elastyczne godziny otwarcia. <http://www.ideastore.co.uk/home> [dostęp 8.09.2020].

²⁸ M. Wasik, *Przyszłość bibliotek publicznych*, [w:] J. Sadowska (red.), *Przyszłość bibliotek w Polsce. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Warszawa, 12–13.10.2007 r.*, Warszawa 2008, s. 191

²⁹ J. Wołosz, *Problemy organizacji sieci bibliotek publicznych*. [w:] *Sieć bibliotek publicznych wobec potrzeb społeczeństwa informacyjnego*. Warszawa 2006, s. 47, za: M. Wasik, *Przyszłość bibliotek publicznych*, s. 191.

³⁰ M. Kaczmarek, *Nowe formy aktywności bibliotek (w szczególności formy przynoszące zyski)*, [w:] H. Bort-Nowak i in., *Biblioteka w kryzysie czy kryzys w bibliotece?: IV Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 15–17 czerwca 2010 r.: materiały konferencyjne*, Łódź 2010, s. 154–156.

miejskie biblioteki funkcjonują obok wojewódzkich, to znaczy, że nie są ze sobą ściśle połączone, jak np. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku.

Ofertę bibliotek zebrałam na podstawie informacji zamieszczonych na oficjalnych stronach internetowych (www.mbp.opole.pl i www.mbp.olsztyn.pl). Do analizy wytypowałam działania nawiązujące w różnym stopniu do historii i podejmowane w latach 2018–2019. Aby przedstawić różnorodność działalności historycznej bibliotek, zdecydowałam się uporządkować wydarzenia według następujących kategorii: promocja książki (spotkania autorskie, rozmowy o książkach); spotkania (o tematyce historycznej, spotkania ze świadkami historii); projekcje filmów; wystawy; zajęcia aktywizujące i imprezy okolicznościowe.

Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu

W Opolu funkcjonuje piętnaście filii MBP, w tym jeden Oddział Dziecięco-Młodzieżowy. Zdecydowana większość wydarzeń odbywa się w gmachu głównym Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II (przy ul. Minorytów 4)³¹. Główna siedziba została otwarta w 2011 r. i z tego względu budynek został zaprojektowany już według nowoczesnych standardów bibliotecznych. W bibliotece funkcjonuje sala konferencyjna (wyposażona w sprzęt audiowizualny i mogąca pomieścić do 100 osób), wypożyczalnia centralna (zaopatrzona w ok. 57 tysięcy książek umieszczonych w wolnym dostępie) oraz mediateka, czyli multimedialny dział obejmujący ok. 800 filmów, audiobooków, płyt muzycznych oraz komiksów. Mediateka ma stałą ofertę warsztatową nawiązującą do historii. Są to warsztaty filmoznawcze „Bo to dobry film jest... Krótka historia polskiego filmu?”. Zajęcia przeznaczone dla młodzieży szkolnej w wieku 13–18 lat z wykorzystaniem materiałów multimedialnych (np. smartfonów do rozwiązywania quizów), przybliżają młodym ludziom historię polskiego kina, a przy okazji przedstawiają również historię Polski w XX w.

W bibliotece mieści się także dział informacji wraz z czytelnią oraz wypożyczalnia dla dzieci – Pokój Bajek, w której oprócz książek można wypożyczyć gry planszowe. W punkcie informacji można skorzystać z księgozbioru regionalnego, który w szczególności sposób uwzględnia historię Śląska Opolskiego.

³¹ Z tego powodu w niniejszym podrozdziale, jeśli nie będzie to zaznaczone inaczej, pod nazwą „biblioteka” będę rozumiała główną siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II przy ul. Minorytów 4.

Ważna dla funkcjonowania biblioteki jest jej lokalizacja. Mieści się ona w ścisłym centrum miasta, w otoczeniu innych instytucji kulturalnych i muzealnych, takich jak Filharmonia Opolska, Młodzieżowy Dom Kultury, Instytut Śląski (z Biblioteką Uniwersytetu Opolskiego), Muzeum Jeńców Wojennych i Archiwum Państwowe. Dodatkową atrakcją biblioteki jest mieszcząca się w jej gmachu kawiarnia „Kawka”.

W latach 2018–2019 biblioteka zorganizowała około 750 wydarzeń o różnorodnej tematyce (w 2018 r. było to 380, a w 2019 r. – 370). Większość z nich poświęcona była tematyce literackiej, jak również podróżniczej i artystycznej. Wśród wszystkich wydarzeń, około 15% było powiązanych z historią (w 2018 r. – 14%, w 2019 – 16%)³².

Wydarzenia historyczne w MBP w Opolu

Promocje książek

*Książki naukowe*³³

Biblioteka publiczna nie wyklucza ze swojej oferty promocji książek naukowych, skierowanych raczej do wąskiego, specjalistycznego grona odbiorców. Tematyka wybranych publikacji była związana z ważnymi, okrągłymi rocznicami obchodzonymi w latach 2018 i 2019. W roku 2018 miała miejsce promocja książki *Wizje Niepodległości Polski w XX wieku. Pamięć – Historia – Edukacja*, która była uwieńczeniem konferencji naukowej zorganizowanej rok wcześniej. Inicjatorami zarówno konferencji, jak i publikacji byli historycy z Uniwersytetu Opolskiego, którzy zaprosili do współpracy naukowców z innych ośrodków badawczych. W kolejnym roku biblioteka zorganizowała spotkanie „Kto czyta książki – żyje podwójnie. Historia i Teraźniejszość 1919–2019. Zestaw powiększony”, promujące równocześnie dwie książki: *Rocznice wielu znaczeń 1919/1939/1989. Czy odrobione lekcje historii?* oraz *Polski rok 1919 w podręcznikach do nauczania historii i literaturze dokumentu osobistego*.

Biografie

W ramach spotkań autorskich często prezentowane były biografie. U progu 150. rocznicy urodzin Stanisława Wyspiańskiego miała miejsce promocja książki

³² Wartości procentowe zostały obliczone na podstawie liczby wszystkich wydarzeń archiwalnych zamieszczonych na oficjalnej stronie internetowej biblioteki.

³³ W poszczególnych podrozdziałach przedstawiłam wybrane wydarzenia ilustrujące poszczególne rodzaje aktywności. Ich pełny spis znajduje się w formie tabeli na końcu artykułu.

Moniki Śliwińskiej *Wyspiański. Dopóki starczy życia*. Spotkanie było połączone z wernisażem wystawy poświęconej artyście. W ramach obchodów 30. rocznicy wyborów czerwcowych biblioteka zorganizowała rozmowę z Anną Bikont na temat jej książki *Jacek* poświęconej Jackowi Kuroniowi.

Analizując liczbę biografii zaprezentowanych przez bibliotekę w latach 2018–2019, warto zauważyć równowagę między liczbą książek poświęconą kobietom oraz mężczyznom³⁴. Oczywiście trudno na podstawie tak krótkiego okresu wyciągać jednoznaczne wnioski, ale ciekawym wydaje się zauważenie tendencji do równoważenia (celowego lub nie) liczby publikacji poświęconych reprezentantom obu płci.

Reportaże

Reportaże historyczne, pisane bardzo często przez dziennikarzy, ukazują wydarzenia historyczne w sposób bardziej przystępny niż opracowania naukowe. Tematy poruszane w reportażach promowanych przez bibliotekę były bardzo różne. Irena Olbińska w książce *Ach, Syberia, Syberia* opisywała, na podstawie osobistej podróży w głąb Azji, losy ojca i dziadka. Maciej Jarkowiec w reportażu *Powrót jako piorun. Russel Means i historie z Dzikiego Zachodu* biorąc za punkt wyjścia postać Russella Meansa, przedstawił historię Indian. Z kolei *Służące do wszystkiego* Joanny Kuciel-Frydryszak to reportaż o życiu i pracy tytułowych służących w przedwojennej Polsce. W roku 2019, w 80 lat od wybuchu II wojny światowej, biblioteka zorganizowała spotkanie z autorką książki *Wakacje 1939* – Anną Lisiecką.

Odrębną grupę reportaży stanowią książki oparte na zbiorach wywiadów. I tak w marcu 2019 miało miejsce spotkanie Błażem Torzańskim, który z swojej książki *Knebel. Cenzura w PRL-u* przeprowadził 21 wywiadów z przedstawicielami różnych środowisk mających kontakt z cenzurą. Rok wcześniej, w ramach obchodów 75. rocznicy wybuchu powstania w Getcie Warszawskim, biblioteka zorganizowała spotkanie z Mikołajem Grynbergiem, autorem książki *Księga wyjścia*, będącej zapisem 27 rozmów z Żydami mieszkającymi w Polsce w marcu 1968 r.

Powieści

W bibliotece miały miejsce promocje powieści, w których historia odgrywała ważną rolę. W związku ze spotkaniem z Ewą Kassalą z okazji premiery jej

³⁴ W ciągu dwóch lat biblioteka zorganizowała spotkania promocyjne biografii pięciu kobiet (m.in. *Pani od obiadów. Lucyna Ćwierczakiewiczowa. Historia życia* Marty Sztokfisz) oraz pięciu mężczyzn (w tym dwie autobiografie, m.in. *Piątka u Semki* Piotra Semki).

książki *Królowa Saby i Maria Magdalena*, w materiałach reklamujących to wydarzenie zaznaczano, że autorka, przygotowując się do pracy nad książką, konsultowała się z historykami i starała się zgłębić temat naukowo. Z kolei przy zapowiedzi spotkania z Anną Brzezińską, autorką książki *Córki Wawelu. Opowieść o jagiellońskich królownach*, podkreślano historyczne wykształcenie powieściopisarki. Organizatorzy wydarzeń starali się zatem akcentować dbałość o realia i fakty historyczne jako atuty prezentowanych opowieści.

Rozmowy na temat powieści historycznych miały miejsce nie tylko z okazji spotkań autorskich, ale i w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki (np. w marcu 2019 tematem spotkania była książka *My mieliśmy szczęście*, w której autorka Georgia Hunter skupiała się na historii Żydów w trakcie II wojny światowej).

Książki historyczne o tematyce regionalnej

Kategoria książek regionalnych nie jest równorzędna wobec wcześniej zaprezentowanych, a przedstawione poniżej pozycje można przyporządkować do grup już omówionych. Jednak z uwagi na ich szczególną wartość dla budowania tożsamości lokalnej społeczności zdecydowałam się omówić je osobno.

Wśród publikacji, które aktywnie popularyzowała biblioteka, a które poruszają tematykę regionalną, można wymienić książki, których głównym tematem jest ogólna historia Opola (np. *Od opola do Opola. Popularna historia miasta* autorstwa Anny Pobóg-Lenartowicz, przedstawiająca dzieje miasta od czasów plemiennych aż po 2017 rok) lub które skupiają się na konkretnym aspekcie historii (np. *Piłka ręczna w Opolu. Historia nieznaną – o powstaniu i rozwoju tej dyscypliny*), konkretnym miejscu (*Tajemnice opolskiej katedry; Opolski cmentarz żydowski w XIX wieku*) albo postaci związanej z miastem lub z Opolszczyzną (np. *Sławni zapomniani* Teresy Zielińskiej – o ludziach kultury pochodzących z tych terenów).

Innym przykładem wątku lokalnego w promocji książek było spotkanie z prof. Nikolajem Iwanowem. W trakcie rozmowy autor skupił się na regionalnym aspekcie swojej książki *Komunizm po polsku* i opowiadał wydarzeniach dotyczące bezpośrednio Opolszczyzny.

Spotkania

Do kategorii spotkań zaliczyłam wszystkie wydarzenia w formie wykładów i rozmów z zaproszonymi gośćmi, podczas których widownia miała możliwość zabierania głosu. Wydarzenia podzieliłam według następującego schematu:

spotkania, których głównym tematem była historia (konkretnego wydarzenia, miejsca, grupy ludzi); skupiające się na historii konkretnej osoby (w formie wspomnień lub rozmowy ze świadkami historii); dotyczące regionu; oraz te, w których historia była jednym z wielu poruszanych zagadnień. W odrębnym akapicie wyszczególniłam konferencje i debaty, które są szczególną formą spotkań. Spotkania były prowadzone zarówno przez zawodowych historyków, doktorantów i studentów historii, jak i osoby, które zajmują się historią hobbystycznie – pasjonatów i rekonstruktorów.

Historia głównym tematem

Trudno wyróżnić konkretny okres lub obszar geograficzny, który byłby szczególnie eksponowany przez prelegentów zapraszanych przez bibliotekę. Odbywały się wykłady dotyczące zarówno historii powszechnej, jak i historii Polski. Do pierwszej grupy można zaliczyć wykład o historii Wikingów (prowadzony przez Andrzeja Kochańczyka, należącego do Grupy Rekonstrukcji Historycznych „Wiwern”) lub prelekcję pod tytułem „Indianie – raj utracony” na temat historii rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej oraz ich zwyczajów, wierzeń i relacji z naturą (poprowadził ją Kazimierz Kiejza – pasjonat kultury Indian). Na historii Polski skupiały się spotkania z dr. Antonim Maziarzem: „Pierwsze lata benedyktynów w Polsce odrodzonej” i z prof. Janem Kubikiem: „Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego 18 X 1918–4 VIII 1920”. W ramach partnerskiej współpracy MBP w Opolu z Ambasadą Amerykańską w Warszawie („america@your library[®]”) w lutym 2019 r. z okazji stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę został zorganizowany wykład prof. Johna Radziłowskiego z University of Alaska Southeast na temat wspólnej historii polsko-amerykańskiej³⁵.

Szczególnym rodzajem spotkań były te skupiające się na rozbudzeniu zainteresowania historią wśród szerokiej publiczności. Prof. Andrzej Niwiński, kierownik prac archeologicznych Misji Skalnej nad świątynią Hatszepsut, opowiadał o pracy archeologia i historii starożytnego Egiptu. O historii w grach komputerowych mówił na wydarzeniu „CALL of HISTORY” Grzegorz Bobrek, jeden z członków tworzących zespół tvgry.pl, redaktor serwisu gry-online.pl. Kilka spotkań z cyklu „Znajomi z sąsiedztwa” poświęconych było poszukiwaniom swoich o korzeni, zachęcaniu do dzielenia się wspomnieniami z dzieciństwa („Rodzinna fotografia

³⁵ Oryginalny tytuł wystąpienia: Polish-American Shared History. 100th Anniversary of Poland's Independence.

– moja rodzina wczoraj i dziś”), tworzeniu drzewa genealogicznego („Tropem korzeni. Genealogiczna podróż z Bartoszem Małkiem”) oraz rozmowie na temat dziedzictwa kulturowego (Jak ugryźć dziedzictwo kulturowe?”).

Historia konkretnej osoby

W rocznicę śmierci Jacka Bezegi – opolskiego opozycjonisty, harcmistrza oraz człowieka związanego z żeglarstwem i rzeką Odrą, biblioteka zorganizowała spotkanie poświęcone jego pamięci, na którym uczestnicy dzielili się wspomnieniami związanymi z jego osobą. Z okazji 125. rocznicy urodzin Arkadego Fiedlera miała miejsce rozmowa zatytułowana „Arkady – legenda i jej wcielenia” przeprowadzona z wnukiem podróżnika – Arkadym Pawłem Fiedlerem, w trakcie której gość dzielił się opowieściami o swoim dziadku. W ramach obchodów rocznicy Sierpnia ‘80 odbyła się prelekcja Krystyny Cieszyńskiej, działaczki NSZZ „Solidarność” pod tytułem „Mój Sierpień ‘80”.

Historia regionu

Biblioteka zorganizowała wiele spotkań, na których popularyzowano historię regionalną. Przybliżano historię konkretnych miejsc i obiektów w Opolu: „Opolski Palimpsest. Krakowska 32. Sklep kolonialny w Opolu” (rozmowa z Antonim Przybeckim, wieloletnim właścicielem sklepu i Zbigniewem Górniakiem, dziennikarzem), „Górka: magiczne miejsce Opola” (prelekcja prof. Anny Pobóg-Lenartowicz, historyka) czy „Tego Opola już nie ma” (spotkanie z Arturem Janowskim o historycznych fotografiach Opola). Poruszano wątek osób sławnych i zasłużonych dla miasta: „Męczennik z Opola. Rzecz o życiu i ofercie księdza Georga Hertla” (wykład będący wsparciem idei wyniesienia na ołtarze ks. G. Hertla, jako duszpasterza i męczennika Opola), „Wilhelm Martin Kutta – wielki nieobecny” (wykład prof. Jana Kubika poświęcony wybitnemu naukowcowi). Nie brakowało również spotkań związanych z historią Opola i szerzej Śląska Opolskiego: „Wkroczenie Sowietów na Śląsk Opolski w okresie od stycznia do marca 1945” (spotkanie z Januszem Oszytko), „Festung Oppeln 1945 – historia odtwarzana z okrucichów” (wykład Krzysztofa Steckiego) czy „Dzielnica I Związku Polaków w Niemczech jako organizatora polskiego życia narodowego na Śląsku Opolskim” (wykład prof. Marka Masnyka).

Historia jako tło

Oprócz spotkań skupiających się na historii pojawiały się również takie, na których historia stanowiła jeden z wielu poruszanych wątków lub była traktowana

jako tło potrzebne do zrozumienia kontekstu omawianych problemów. W ten sposób wątki historyczne bardzo często były obecne w spotkaniach z podróżnikami. Wacław Zdziebłowski w rozmowie zatytułowanej „Etiopia – afrykański Tybet” opowiadał o swoich doświadczeniach przemierzania historycznym szlakiem północnej i centralnej części Etiopii. Kulturoznawczyni Agnieszka Rozbicka na spotkaniu „Ajnu – rdzenni mieszkańcy Hokkaido” przybliżała słuchaczom historię i kulturę japońskiej mniejszości etnicznej. Eugeniusz Gosiewski, wiceprezes Stowarzyszenia Odra–Niemen, w ramach wydarzenia „Dlaczego należy pamiętać o Kresach”, oprócz historii Polaków mieszkających na Kresach, poruszał problem kultywowania pamięci.

Debaty i konferencje

Z inicjatywy Koła Naukowego Historyków Uniwersytetu Opolskiego w roku 2019 odbyły się: II Interdyscyplinarna Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Prawdziwa podróż odkrywca nie polega na szukaniu nowych lądów, lecz na nowym spojrzeniu» – podróże jako czynnik przemian społeczno-politycznych na przestrzeni dziejów” oraz V Ogólnopolska Studencko-Doktorancka Konferencja Naukowa „Cultura Animi” „«Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie...» – edukacja w epoce antycznej i nowożytnej”. Publikacja książki *Wydarzenia Marca 1968 roku w pamięci i edukacji historycznej*, której autorami w większości byli studenci i doktoranci Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego, stała się okazją do zorganizowania debaty z udziałem dr Anny Gołębiowskiej, dr Małgorzaty Świder oraz dr. Mariusza Patelskiego. Podobnie promocja książki *Pomiędzy jubileuszami. Polityka historyczna w polsko-niemieckiej codzienności* wydanej przez Fundację im. Friedricha Eberta została wykorzystana jako punkt wyjścia do debaty na temat „Polityka historyczna w polskiej i niemieckiej codzienności”. Popularnonaukowy charakter miał panel historyczny „Powstańcy – Wyklęci. Walki o Śląsk 1919–1956”. Udział w nim wzięli historycy z Opolszczyzny oraz Górnego Śląska, którzy za cel postawili sobie popularyzację wiedzy o Śląsku, a w szczególności o walkach i pracy na tym terenie.

Projekcje filmów

Z inicjatywy MBP i Festiwalu Filmowego Opolskie Lamy (FFOL) w bibliotece miały miejsce pokazy filmów i spotkania z ich twórcami. Wśród reportaży i filmów fabularnych znalazły się również dokumenty historyczne.

W ramach cyklu „Opole miasto legend i tajemnic” zostały zaprezentowane filmy *Z Niemiec do Polski* (obraz międzywojennego Opola) oraz *Złote czasy przemysłu i reencji*; po projekcjach miała miejsce dyskusja z udziałem historyków Urszuli Zajączkowskiej i dr Macieja Borkowskiego oraz architekta Andrzeja Hamady. Pokaz filmu *Nie pamiętam* poprzedził wstęp Janusza Oszytki – pracownika naukowego Delegatury Opolskiej IPN. Film z wykorzystaniem źródeł historycznych (zdjęć, listów, relacji) opowiadał o tragedii dawnych Kresów Wschodnich, które po wrześniu 1939 r. znalazły się pod brutalną okupacją sowiecką. Życie i działalność Antoniny i Jana Żabińskich, kierowników warszawskiego zoo, przedstawiał film *O zwierzętach i ludziach*, zaprezentowany w ramach 17. FFOL. Po projekcji zostało zorganizowane spotkanie z reżyserem Łukaszem Czajką.

Wystawy

W budynku biblioteki znajduje się Fotogaleria, w której cyklicznie prezentowane są wystawy podejmujące różne zagadnienia. Jako miejsce wystawowe może służyć również hol biblioteki. Oczywiście część z ekspozycji prezentowanych w gablotach i na tablicach poświęconych było tematom historycznym.

Z okazji 500-lecia reformacji Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu zorganizował wystawę „Reformacja w Europie Środkowej i Wschodniej”, która prezentowała rozwój ruchu reformacyjnego na terenach peryferyjnych, m.in. w krajach bałtyckich, na ziemiach krzyżackich, Śląsku, w Rzeczpospolitej oraz w Czechach i na Morawach. Wystawa „Z tobą chcę oglądać świat...”, otwarta w 30. rocznicę śmierci Jonasza Kofty, prezentowała sylwetkę współczesnego barda piosenki estradowej. Na ekspozycji zostały zaprezentowane materiały archiwalne ze zbiorów Muzeum Piosenki Polskiej, m.in. zdjęcia, rękopisy oraz płyty winylowe. W lutym 2019 r. w ramach wystawy „Historia Biletów Kolejowych 1906–2019” w gablotach pokazano bilety kolejowe należące do prywatnych zbiorów Damiana Kapinosa.

Zajęcia interaktywne

Wśród organizowanych wydarzeń nie brakowało spotkań aktywizujących i szczególnie angażujących uczestników w ich przebieg.

W 2018 r. biblioteka zorganizowała grę miejską w klimacie lat 70., w trakcie której gracze wcielali się role tajnych agentów wywiadu i rozwiązywali różnorodne szyfry i zagadki. W ramach Nocy Kultury 2018 miała miejsce nocna gra

w bibliotece skierowana do dzieci, a nawiązująca do setnej rocznicy odzyskania niepodległości. Uczestnicy rozwiązywali zagadki i łamigłówki związane z bohaterami Polski i najważniejszymi wydarzeniami ostatniego stulecia. Wiedzy historycznej wymagał „Quiz w bibliotece” skierowany do osób w różnym wieku. Uczestnicy mogli odpowiadać na pytania samodzielnie lub tworzyć drużyny. Zagadnienia związane były z historią Polski oraz historią powszechną.

W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa Narodowego 2019 został zorganizowany spacer po mieście pod tytułem „Konserwatorzy dla Opola i regionu”. Uczestnicy mieli okazję poznać zabytki, które zostały zachowane dzięki pracy konserwatorów mieszkających i pracujących w Opolu. Zaangażowania i praktycznych umiejętności wymagały warsztaty Urszuli Glensk „Jak napisać reportaż historyczny”, odbywające się na Festiwalu Książki. Oferta zajęć i warsztatów dla dzieci związana z historią obejmowała m.in. zajęcia „Wielkie sprawy małego Polaka, czyli o patriotyzmie dla dzieci” (część programu 15. Dni Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej) oraz projekt „Polska Bajeczna” prowadzony przez Michała Słupczyńskiego, promujący polskie dziedzictwo kulturowe – w szczególności legendy i baśnie ludowe – oraz popularyzujący wiedzę o polskiej historii, przyrodzie i literaturze.

Obchody

Można zauważyć, że wiele omówionych już wydarzeń było częścią większych projektów. Niektóre z nich związane były z ogólnopolskimi obchodami uroczystości państwowych: rocznic wybuchu II wojny światowej i powstania w getcie warszawskim oraz obchodami Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Rocznicę Powstania Warszawskiego biblioteka uczciła, organizując koncert i wspólne śpiewanie piosenek patriotycznych. Warto zauważyć, że na lata 2018–2019 przypadły okrągłe rocznice odzyskania niepodległości (stulecie) oraz wyborów czerwcowych (trzydziestolecie). Biblioteka uwzględniała te wydarzenia, przygotowując ofertę dla czytelników.

Innymi cyklicznie odbywającymi się projektami były imprezy nie zawsze związane bezpośrednio z historią. Mimo to w ich programach znajdowały się wydarzenia w jakiś sposób do niej nawiązujące. W ramach Europejskich Dni Dziedzictwa Narodowego zorganizowano wystawę prezentującą biografie konserwatorów zabytków. W czasie Dni Opola zaprezentowano wystawę komiksów historycznych. Historia obecna była również m.in. na Nocy Bibliotek, Nocy Kultury, Festiwalu Książki czy Opolskiej Jesieni Literackiej.

Podsumowanie

Przy organizacji wydarzeń biblioteka współpracowała z wieloma instytucjami i organizacjami. Nie wszystkie z nich związane są bezpośrednio z historią, np. Urząd Miasta Opola, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Opolu czy Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych „HORYZONTY”. Instytucjami historycznymi były: Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego, Polskie Towarzystwo Historyczne z oddziałem w Opolu, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Muzeum Śląska Opolskiego i Muzeum Piosenki Polskiej. Trzeba jednak zauważyć, że na przestrzeni dwóch lat placówki muzealne wzięły udział w organizacji jedynie trzech wydarzeń (Akcja ŻONKILE 2019 – Muzeum POLIN, spotkanie „Odra czy Kolejarz? Ty wybierasz!” – Muzeum Śląska Opolskiego i wystawa „Z tobą chcę oglądać świat...” – Muzeum Piosenki Polskiej). Na większą aktywność opolskich muzeów nie wpłynęło ich bliskie położenie w stosunku do biblioteki. Paradoksalnie, z inicjatywą przybliżenia historii czytelnikom częściej wychodziła sama biblioteka publiczna niż placówki uważane za instytucje *public history*.

Jak można wywnioskować z analizy przedstawionych wydarzeń, tematyka oferty historycznej biblioteki była bardzo różnorodna. Trudno powiedzieć, by jakiś okres historyczny w zdecydowanym stopniu dominował nad innymi. Ze względu na ważne okrągłe rocznice historyczne obchodzone w latach 2018–2019 wiele wydarzeń związanych było z XX wiekiem. Nie brakowało jednak wątków z wcześniejszych okresów zarówno historii powszechnej, jak i polskiej. Niektóre wydarzenia, ze względu na wybór bardzo wąskiego zagadnienia, skierowane były do profesjonalistów i osób, które w szczególny sposób interesują się daną tematyką lub okresem historycznym. Jednak wiele innych spotkań adresowanych było do szerokiego grona odbiorców i nastawionych bardziej na popularyzację historii niż samo przedstawianie faktów. Wydarzenia organizowane przez bibliotekę prezentowały spojrzenie na historię zarówno z punktu widzenia konkretnego człowieka, jak i z szerszej perspektywy. Warto odnotować, że wiele wydarzeń organizowanych przez bibliotekę miało charakter regionalny i dotyczyło historii Opola i regionu Śląska Opolskiego. Znalazły się wśród nich promocje książek o tematyce regionalnej, spotkania, wykłady i wystawy.

Oferta historyczna biblioteki skierowana była do różnych grup wiekowych – dzieci, młodzieży i dorosłych. Przeważały jednak wydarzenia, których odbiorcami byli dorośli. Wśród spotkań promujących książki historyczne znalazł się tylko jeden przykład publikacji skierowanej do dzieci (*Wojenne lalki Marysi*

Małgorzaty J. Berwid). Adresatami wykładów i spotkań historycznych również były osoby dorosłe. Oczywiście nie można zakładać, że część rozmów, szczególnie z podróżnikami, nie zainteresowałyby młodszych odbiorców, jednak mimo wszystko nie stanowili oni głównej grupy docelowej. Najwięcej wydarzeń przeznaczonych dla dzieci można znaleźć w kategorii zajęć interaktywnych – warsztatów, zajęć tematycznych, konkursów i gier miejskich.

Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie

W Olsztynie funkcjonuje czternaście filii MBP, w tym jedno Centrum Informacji Technicznej i Biznesowej, działające jako Biblioteka Ekonomiczno-Techniczna. Biblioteka publiczna w Olsztynie nie ma głównej siedziby w jednym budynku. Każda filia prowadzi własną stronę internetową, na której zamieszcza informacje o bieżących wydarzeniach organizowanych w konkretnej filii. Wszystkie informacje rozproszone na poszczególnych witrynach zbiera główna strona internetowa MBP: <http://www.mbp.olsztyn.pl/>.

Wśród filii pod względem aktywności i różnorodności ofert najbardziej wyróżniają się dwie biblioteki (Multicentrum i Filia nr 11) oraz Pracownia Literacka. Multicentrum jest multimedialną placówką dysponującą nowoczesnym zapleczem technologicznym. Stanowiska komputerowe wyposażone są w zaawansowane programy i profesjonalne narzędzia do tworzenia grafiki i programowania. Filia nr 11, nazywana Planetą 11 (nawiązanie do znajdującego się w sąsiedztwie planetarium), funkcjonuje od 2004 r. Posiada w zbiorach, oprócz książek, również inne materiały służące nauce i rozrywce. Jak można przeczytać na oficjalnej stronie placówki, z założenia ma służyć nie tylko jako miejsce wypożyczeń, ale również jako przestrzeń spotkań, „alternatywa wobec zalegania przed TV i innych form jałowego spędzania czasu”³⁶. Pracownia Literacka mieści się na olsztyńskiej starówce, przy ul. Rodziewiczówny 3. Została założona w 2018 r. jako przestrzeń prezentacji wydarzeń kulturalnych, szczególnie związanych z lokalnymi twórcami. Głównym celem Pracowni Literackiej jest edukacja kulturalna mieszkańców, przede wszystkim w zakresie literatury.

Oferta wydarzeń historycznych w olsztyńskiej bibliotece jest nieco uboższa od tej MBP w Opolu. W latach 2018–2019 biblioteka zorganizowała ok. 220 wydarzeń o różnorodnej tematyce (głównie poświęconych zagadnieniom literackim

³⁶ *O nas*, <http://www.planeta11.pl/o-nas> [dostęp 8.09.2020].

i czytelniczym), z czego ok. 20% było powiązanych z historią. Spośród kategorii wcześniej wymienionych przy omawianiu działań opolskiej MBP, w Olsztynie zabrakło promocji książek naukowych, spotkań, w których historia stanowiła tło dla głównego tematu, oraz debat i konferencji organizowanych w bibliotece.

Wydarzenia historyczne w MBP w Olsztynie

Promocje książek

W listopadzie 2019 r. w bibliotece miało miejsce spotkanie z Heleną Piotrowską autorką publikacji o Janie Rutkowskim, *Został tylko żuraw. Jan Rutkowski, strażnik pamięci o Wołyniu*. W roku 2018 odbyły się trzy wydarzenia związane z Katarzyną Frankowiak, która w książce *Portret aktorki. Moje dzieciństwo za kulisami teatru* przedstawiła życiorys swojej matki – Danuty Koryckiej. W publikacji, oprócz wątków biograficznych, znalazł się opis życia kulturalnego polskiego środowiska teatralnego lat PRL-u oraz repatriacji i przesiedleń z Kresów Wschodnich. O życiu codziennym epoki średniowiecza, ówczesnych hierarchiach społecznych, roli rodziny i pozycji kobiet mówiła Joanna Żamejć na spotkaniu z okazji premiery jej najnowszej powieści magiczno-historycznej *Perkunowe wyroki*. Warszawa początku XX wieku była tematem spotkania z Wacławem Holewińskim, autorem książki *Pogrom 1905*. Joanna Dobkowska, historyk, historyk sztuki i dziennikarka, była gościem spotkania autorskiego, na którym prezentowała publikację *W cieniu koronkowej parasolki. O modzie i obyczajach XIX wieku*. W materiałach promujących spotkania autorskie często podkreślano związki autorów z Olsztynem lub wątki regionalne poruszane w książkach.

Spotkania

Z okazji ustanowienia przez Sejm roku 2019 Rokiem Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w bibliotece miał miejsce cykl prelekcji prof. Sławomira Buryły („Gustaw Herling-Grudziński wobec wyzwań XX wieku”, „«Inny świat» na tle literatury łagrowej” oraz „Jak mówić o łagrach? O prozie Gustawa Herlinga-Grudzińskiego”). Na spotkaniach, których głównym tematem była twórczość literacka pisarza, poruszano również zagadnienia związane z historycznym kontekstem jego twórczości.

Nie brakowało spotkań nawiązujących do zagadnień regionalnych. W ramach corocznych obchodów Dni Jakubowych w ostatnim tygodniu lipca 2018 r. biblioteka zorganizowała wykład dr Iwony Liżewskiej „Olsztyn w granicach lokacyjnych od średniowiecza do połowy XX wieku”. Na spotkaniu została przedstawiona

historia rozwoju przestrzennego Olsztyna i jego zabudowy, wzbogacona o prezentację archiwalnych map i fotografii. Ksiądz Tomasz Garwoliński na prelekcji w listopadzie 2018 r. opowiedział o atlasach geograficznych Klaudiusza Ptolemeusza i Abrahama Orteliusa, przechowywanych w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie. Dodatkowo uczestnikom zaprezentowano historyczne mapy – kolorowane, zdobione kartuszami, ornamentami i scenkami rodzajowymi. Pod patronatem prezydenta Olsztyna odbyło się spotkanie z prof. Januszem Jasińskim – historykiem, społecznikiem, Honorowym Obywatel Olsztyna. Rozmowa wzbogacił premierowy pokaz filmu dokumentalnego „Opowieści olsztyńskie. Prof. Janusz Jasiński” oraz prezentacja autobiograficznej książki badacza historii Warmii i Mazur *Migawki z życia mojego*.

Projekcje filmów

Z okazji wspomnianych wcześniej obchodów Dni Jakubowych odbyła się premiera filmu „Maria Zientara-Malewska. Działaczka spod Znak Rodła”. Był on poświęcony poetce, nauczycielce i działaczce warmińskiej. Pokaz został przygotowany we współpracy z uczniami Szkoły Podstawowej nr 22 w Olsztynie. W ramach Planetarnego Klubu Filmowego działającego przy bibliotece Planeta 11 została zorganizowana projekcja filmu „Sufrażystka” w reżyserii Sarah Gavron, opartego na prawdziwych wydarzeniach związanych z walką o prawa wyborcze dla kobiet w Wielkiej Brytanii w 1912 r. Data pokazu – 12 marca – została wybrana nieprzypadkowo – tuż po Dniu Kobiet, i w roku 2018, ustanowionym Rokiem Praw Kobiet dla uczczenia setnej rocznicy przyznania Polkom praw wyborczych.

Wystawy

Przy okazji premiery książki Katarzyny Frankowiak poświęconej Danucie Koryckiej zorganizowano wystawę „Portret aktorki – twórczość i praca Danuty Koryckiej”, na której przedstawiono zbiór fotografii oraz prac plastycznych związanych z postacią aktorki. Wystawa „Stawka większa niż życie w Olsztynie” autorstwa Zofii i Andrzeja Barankiewiczów prezentowała zdjęcia zrobione na planie filmowym serialu, którego część odcinków nakręcono w lipcu 1967 r. w Olsztynie. W roku 2019 obchodzono kolejną rocznicę istnienia miasta. Jednym wydarzeń zorganizowanych przez bibliotekę z tej okazji była wystawa książek poświęconych historii Olsztyna. Podobną formę wystawy miały zaprezentowane z okazji Narodowego Święta Niepodległości książki związane z tym wydarzeniem.

We wrześniu 2018 r. odbyła się wystawa zwycięskich plakatów międzynarodowego konkursu „Rotmistrz Pilecki. Bohater Niezwyčajony. Raport z Auschwitz” zorganizowanego przez krakowską Fundację Gdzie. Pokazywano je także w wielu innych miejscach, m.in. w Sejmie RP, w Centralnej Bibliotece Wojskowej w Warszawie i w siedzibie Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie.

Zajęcia interaktywne

W 2019 r. biblioteka zorganizowała konkurs „Gdyby Cię nie było...”, którego celem było pobudzenie lokalnego patriotyzmu i kształtowanie wzorca autorytetu. W konkursie mógł wziąć udział każdy, a zadanie polegało na stworzeniu krótkiego filmiku przedstawiającego postać zasługującą na miano lokalnego bohatera. Jedną z nagród był bilet do Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie. Z okazji 665. rocznicy założenia Olsztyna na profilu facebookowym biblioteki został zorganizowany konkurs na temat historii, kultury i miejsc związanych z Olsztynem. Pytania pojawiały się na stronie w godzinnych odstępach, a odpowiedzi należało zamieścić jako post. W kolejnym roku również zorganizowano konkurs wiedzy historycznej o Olsztynie i Polsce wpisujący się ponadto w obchody Narodowego Święta Niepodległości.

W roku 2018 w Multicentrum z okazji stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości odbyły się warsztaty graficzne i muzyczne z wykorzystaniem nowych technologii. Uczestnicy mieli okazję narysować w programach graficznych i ułożyć z puzzli mapy Polski, uwzględniając granice przed i po rozbiorach. Na warsztatach muzycznych mogli nagrać wybraną pieśń żołnierską na profesjonalnym sprzęcie.

Obchody

Biblioteka angażowała się w obchody rocznic i uroczystości państwowych, takich jak Dzień Flagi RP i Narodowe Święto Niepodległości – organizowała wiele warsztatów, np. graficznych (na temat symboli narodowych) czy muzycznych (pieśni i tańce narodowe). Dla dzieci przygotowano głośnie czytanie fragmentów książek *Katechizm polskiego dziecka*, *Poznajemy nasz kraj* i *Czy znasz ten kraj*.

Wydarzenia związane z historią odbywały się także w ramach cyklicznie organizowanych imprez, np. Tygodnia Bibliotek lub Europejskich Dni Dziedzictwa Narodowego (EDDN). W 2018 r. Tydzień Bibliotek obchodzono pod hasłem „(Do) Wolności czytania”. Oprócz wydarzeń *stricte* związanych z biblioteką i czytelnictwem organizowano warsztaty muzyczno-literackie „Mały człowiek w dużym

kraju – poznajemy naszą ojczyznę” lub zajęcia o znanych i zasłużonych Polakach – bohaterach narodowych. Szczególnym połączeniem tematyki historycznej z biblioteczną były warsztaty edukacyjne „Od kamiennej tabliczki do e-booka, czyli historia książki w pigułce”.

W ramach obchodów EDDN w 2018 r. odbyła się wirtualna rekonstrukcja zespołu pałacowego w Gładyszach. Uczestnicy warsztatów mieli okazję wziąć udział w pokazie filmu przedstawiającego aktualny wygląd ruin pałacu i podjąć próbę rekonstrukcji na podstawie przedstawionych materiałów. Inną atrakcją przewidzianą na EDDN w roku następnym był koncert „Muzyka Powojennej Warszawy”, który prezentował ewolucję powojennej muzyki rozrywkowej: od twórczości kapel podwórkowych i ulicznych bardów, po narodziny polskiego jazzu, twórczość estradową i współczesne piosenki inspirowane muzyką dwudziestolecia międzywojennego.

W wakacje biblioteka organizowała Akademię Warmiaka – cykl warsztatów i spotkań odbywających się dwa razy w tygodniu. Skierowany był do wszystkich grup wiekowych, jednak najbogatsza oferta przeznaczona była dla dzieci. Tematem warsztatów było przekazanie wiedzy na temat dawnych tradycji Warmiaków – języka, sztuki, rzemiosła i życia codziennego. Celem Akademii było promowanie wiedzy o regionie oraz pielęgnowanie historycznego i kulturalnego dziedzictwa Warmii.

Podsumowanie

Oferta tematyczna olsztyńskiej biblioteki publicznej skupiona była przede wszystkim na regionie. Na spotkaniach związanych z promocją książek kładziono nacisk na wątki olsztyńskie. Nie brakowało również warsztatów propagujących dziedzictwo i kulturę regionalną. Wydarzenia związane z historią ogólnonarodową obecne były przede wszystkim z okazji obchodów Dnia Flagi RP i rocznicy odzyskania niepodległości. Zdecydowanie dominowała historia XX w.

Wśród instytucji współpracujących z biblioteką można wymienić trzy: Urząd Miasta, Stowarzyszenie Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej i olsztyńskie koło Stowarzyszenia Endecja. W żadnym z wydarzeń nie brało udziału żadne muzeum.

Grupą docelową zajęć tematycznych, warsztatów i konkursów stanowiły dzieci i młodzież, natomiast spotkania autorskie, wykłady i wystawy skierowane były do dorosłych odbiorców. Dlatego można powiedzieć, że oferta dla dorosłych była zdecydowanie bardziej zróżnicowana.

Wnioski

Analizując i porównując oferty historyczne bibliotek publicznych w Opolu i Olsztynie, można zauważyć różne podejście do popularyzowania historii. Gdy jedna placówka dba o różnorodność tematyki i okresów historycznych, druga skupia się na historii regionalnej. Łączy je jednak bogactwo form popularyzacji. Dla dzieci przeznaczone są głównie zajęcia aktywizujące, warsztaty, gry i konkursy, a dla dorosłych – spotkania, wykłady i projekcje filmowe. Odbiorcy mogą aktywnie angażować się w przekaz, gdyż nawet na wykładach i prelekcjach jest możliwość dyskusji i zadawania pytań. Osobami prowadzącymi są zarówno profesjonaliści, jak i pasjonaci. Wpisuje się to więc w ideę *public history*: historia jest „dla ludzi, przez ludzi, z ludźmi i o ludziach”³⁷.

*

Historia jest obecna w biblioteka publicznych. Czytelnicy odwiedzający bibliotekę mają okazję zetknąć się z nią na wiele sposobów. Mogą o niej posłuchać na wykładach, prelekcjach i rozmowach z zaproszonymi gośćmi. Mogą o niej przeczytać w książkach promowanych na spotkaniach autorskich. Mogą ją zobaczyć w filmach wyświetlanych w salach audiowizualnych i na wystawach umieszczonych na korytarzach. Mogą wreszcie doświadczyć jej praktycznego wymiaru na warsztatach i zajęciach. Historia w bibliotece nie jest skierowana tylko do najmłodszych lub do osób już wcześniej nią zainteresowanych, ale do wszystkich odwiedzających bibliotekę, niezależnie od wieku i wykształcenia. Opowiadana jest zarówno z perspektywy ważnych i zasłużonych osób, jak i zwyczajnych ludzi. Użytkownicy bibliotek mogą posłuchać o wydarzeniach historycznych istotnych dla świata, Polski, i regionu – miejsca, w którym mieszkają. Biorąc to wszystko pod uwagę, można postawić tezę, że w bibliotekach publicznych jest obecna *public history*.

Wątpliwości nasuwają się jednak przy rozważaniu roli historyka publicznego w działalności historycznej biblioteki. Jak wynika z przytoczonych przykładów, nie wszystkie wydarzenia były prowadzone przez profesjonalnych historyków, a jak wskazuje Sayer³⁸, wykształcenie jest jedną z koniecznych cech historyków publicznych. Równocześnie do rzadkości należą przypadki organizowania w bibliotekach wydarzeń przez instytucje i organizacje na co dzień zajmujące się

³⁷ B. Franco, *Public History and Memory: A Museum Perspective*, „The Public Historian” 1997, nr 2, s. 65, za: J. Wojdon, *Public history, czyli historia w przestrzeni publicznej*, s. 30.

³⁸ F. Sayer, *op. cit.*, s. 2.

popularyzacją historii. Biorąc pod uwagę typologię działań wchodzących w zakres historii w przestrzeni publicznej³⁹, działalność bibliotek publicznych można zaliczyć do inicjatyw oddolnych. Ich cechą charakterystyczną jest brak profesjonalnego zaplecza merytorycznego. W praktyce jednak działania bibliotek przenikają się z odgórnymi, szczególnie gdy prowadzącym lub organizatorem jest osoba bądź instytucja zajmująca się historią.

Odpowiedź na pytanie, czy biblioteka jest instytucją *public history*, wynika więc przede wszystkim z przyjętej definicji *public history*, a dokładniej – historyka publicznego. Uznając za podstawową cechę jego historyczne wykształcenie, można dojść do wniosku, że biblioteka publiczna nie jest instytucją *public history*. Nie ma ona bowiem wewnętrznych narzędzi do weryfikacji rzetelności przekazywanych informacji. Od bibliotekarzy nie jest wymagana wiedza historyczna, nie posiadają zatem autorytetu historyka, jaki towarzyszy np. muzealnikom lub archiwistom.

Z drugiej jednak strony historyków publicznych można traktować jedynie jako po-średników. Wtedy za istotę historii w przestrzeni publicznej rozumie się samą historię i publiczność. Przystaje mieć kluczowe znaczenie, kto tworzy przekaz historyczny, a zwraca się uwagę na sposoby dotarcia z nim do społeczeństwa. W związku z tym biblioteka publiczna staje się ważną instytucją *public history*. Pełni rolę platformy, dzięki której można dotrzeć z przekazem historycznym do bardzo szerokiego i zróżnicowanego grona odbiorców. Jeff Manuel wskazuje na naturalne pokrewieństwo między *public history* a bibliotekami publicznymi. Pisze on, że biblioteki publiczne są „forum współpracy między uniwersyteckimi programami historii publicznej a lokalnymi społecznościami”⁴⁰. Naukowiec podaje kilka powodów, dlaczego biblioteki są cennymi partnerami dla projektów *public history*, szczególnie dotyczących lokalnej historii. Po pierwsze, biblioteki publiczne mają dużo bardziej zróżnicowaną publiczność niż niewielkie muzea. Osoby odwiedzające placówki muzealne z założenia są już zainteresowane historią (wyjątek stanowią grupy szkolne). Natomiast do bibliotek przychodzą ludzie często mający do historii stosunek raczej obojętny. Organizowanie więc w bibliotekach publicznych wydarzeń, wystaw i ekspozycji książek związanych z historią ma potencjał dotarcia do dużo szerszego i bardziej zróżnicowanego grona odbiorców niż ekspozycje muzealne. Ta obserwacja powinna być wzięta pod uwagę przez historyków publicznych.

³⁹ *Ibidem*, s. 6.

⁴⁰ J. Manuel, *Public history and public libraries: A natural affinity*, <https://ncph.org/history-at-work/public-history-and-public-libraries> [dostęp 8.09.2020].

Instytucją, która doceniła rolę bibliotek publicznych w popularyzowaniu historii, jest nowozelandzka Puke Ariki⁴¹ – zintegrowane centrum wiedzy, otwarte w 2003 r. jako placówka, na którą składają się nowoczesne muzeum, biblioteka publiczna i archiwum. Skupia się na propagowaniu historii i dziedzictwa regionu Taranaki, ze szczególnym uwzględnieniem Maorysów, autochtonicznej ludności Nowej Zelandii. Maorysi, jak zauważa Bill Mcnaught, przez wiele lat byli ignorowali w przestrzeni publicznej⁴². Żadne muzeum w Taranaki nie kolekcjonowało zbiorów z zakresu kultury maoryskiej. Dopiero centrum Puke Ariki zdecydowało się zebrać rozproszone obiekty w jednym miejscu. W to zadanie włączyły się *iwi* (maoryskie plemię/klan), którzy przekazywali swoje rodzinne pamiątki. Aktywnie angażowali się też w przygotowywanie wystaw muzealnych poprzez wybór eksponatów i tworzenie do nich opisów. Bardzo często zebrane materiały archiwalne stają się materiałem badawczym w toczących się procesach sądowych dotyczących praw do ziem zabranych Maorysom w XIX w. Przeprowadzanie przez archiwistów kwerendy dotyczącej spraw roszczeniowych wykonywane jest bezpłatnie. Bezpłatny jest również wstęp do muzeum.

Celem istnienia centrum Puke Ariki jest integrowanie lokalnej społeczności i budowanie płaszczyzny porozumienia między potomkami brytyjskich osadników a Maorysami poprzez opowiadanie historii opartej na faktach, przedstawianie perspektywy obu skonfliktowanych grup i wydobywanie na światło dzienne ukrywanej dotychczas prawdy jest praktycznym przykładem działania *public history*. A umieszczenie pod jednym dachem trzech instytucji – połączenie usług bibliotecznych, muzealnych i archiwalnych – pozwala w sposób pełny opowiedzieć historię i dotrzeć z jej przekazem do jak najszerszego grona odbiorców.

Nie zawsze konieczne jest łączenie w ramach jednej instytucji biblioteki i muzeum. Warto jednak pamiętać o możliwościach bibliotek publicznych, które przy zaangażowaniu instytucji *public history* i pracy historyków publicznych mogą stać się ważną platformą dotarcia z przekazem historycznym do społeczeństwa.

⁴¹ Oficjalna strona internetowa: <https://pukeariki.com>.

⁴² B. Mcnaught, *Common Ground: The social history of Taranaki 1840–2010*, s. 2, <https://archive.ifla.org/IV/ifla72/papers/153-Mcnaught-en.pdf> [dostęp 17.09.2020].

Tabela 1. Wydarzenia związane z historią zorganizowane przez MBP w Opolu w latach 2018–2019.

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
22 I 2018	„Magiczne miejsca Opola”: wykład		spotkania
30 I 2018	„Od opola do Opola. Popularna historia miasta”: spotkanie z prof. Anną Pobóg-Lenartowicz		promocja książek
12 II 2018	„Iłła. Opowieść o Kazimierze Iłłakowiczównie”: prezentacja książki Joanny Kuciel-Frydryszak	obchody stulecia odzyskania niepodległości	promocja książek
14 II 2018	„Polish-American Shared History. 100 th Anniversary of Poland’s Independence”: wykład prof. Johna Radzilowskiego		spotkania
20 II 2018	„CALL of HISTORY”: spotkanie z Grzegorzem Boborkiem		spotkania
27 II 2018	„Tropem korzeni”: spotkanie z Bartoszem Małkiem		spotkania
4 III 2018	„Opole podczas terroru komunistycznego”: wykład Łukasza Grucy	obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych	spotkania
6 III 2018	„Dzielnica I Związku Polaków w Niemczech jako organizator polskiego życia narodowego na Śląsku Opolskim. Refleksje jubileuszowe”: wykład prof. Marka Masnyka		spotkania
8 III 2018	„Dlaczego należy pamiętać o Kresach”: spotkanie z Eugeniuszem Gosiewskim		spotkania
9 III 2018	„Skamieniałe motyle”: spotkanie z Olafem Pajączkowskim		promocja książek
13 III 2018	„Wydarzenia Marca 1968 roku w pamięci i edukacji historycznej”: debata		spotkania/ promocja książek
19 III 2018	„Wilhelm Martin Kutta – wielki nieobecny”: wykład prof. Jana Kubika		spotkania

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
19 III– 7 IV 2018	„Reformacja w Europie Środkowej i Wschodniej”: wystawa		wystawy
6–18 IV 2018	„Wielkie sprawy małego Polaka, czyli o patriotyzmie dla dzieci”: zajęcia	15. Dni Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej	zajęcia interaktywne
12 IV 2018	„Egipt a polska misja archeologiczna”: spotkanie z prof. Andrzejem Niwińskim		spotkania
18–19 IV 2018	„Księga wyjścia”: spotkanie z Mikołajem Gryenbergiem	75. rocznica wybuchu powstania w Getcie Warszawskim	promocja książek
19 IV 2018	„Z tobą chcę oglądać świat...”: wystawa		wystawy
9 V 2018	„Wyspiański. Dopóki starczy życia”: spotkanie z Moniką Sliwińską oraz wernisaż wystawy	XV Ogólnopolski Tydzień Bibliotek	wystawy/ promocja książek
11 V 2018	„QUIZ w bibliotece!. Wiedza ogólna i historia”		zajęcia interaktywne
14 V 2018	„(Nie) poszła za Niemca”: spotkanie z Piotrem Roguskim		promocja książek
15 V 2018	„Powróćę jako piorun. Russel Means i historii z Dzikiego Zachodu”: spotkanie z Maciejem Jarkowcem		promocja książek
18– 19 V 2018	„Linia narysowanej historii”: wystawa komiksów historycznych	Dni Opola 2018	wystawy
21 V 2018	„Komunizm po polsku”: spotkanie z prof. Mikołajem Iwanowem		promocja książek
24 V 2018	„Herbert. Biografia”: spotkanie z Andrzejem Franaszkiem		promocja książek
25 V 2018	„Ajnu – rdzenni mieszkańcy Hokkaido”: spotkanie z Agnieszką Rozbicką		spotkania
19 VI 2018	„(O)Polskie Antypody”: spotkanie z Teresą Zielińską		promocja książek

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
27 VI 2018	„Nie pamiętam”: projekcja filmu		projekcje filmów
29 VI 2018	„100-letnia niepodległa. Przygoda z historią Polski”: gra w bibliotece	Noc Kultury 2018	zajęcia interaktywne
12 VII 2018	„Dzieła z Kaplicy Sykstyńskiej”: wykład		promocja książek
16 VII– 7 VIII 2018	„Wystawa o Janie Całce”		wystawy
1 VIII 2018	Koncert zespołu Metronom	74. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego	inne
31 VIII 2018	„Mój Sierpień '80”: spotkanie z Krystyna Cieszyńską		spotkania
11 IX 2018	„Córki Wawelu. Opowieść o jagiellońskich królowiach”: spotkanie z Anną Brzezińską		promocja książek
17 IX 2018	„Komunizm po polsku w kontekście regionalnym”: spotkanie z prof. Nikolajem Iwanowem		promocja książek
24 IX 2018	„Festung Oppeln – historia odtwarzana z okruczeń”: wykład Krzysztofa Steckiego		spotkania
6 X 2018	„Notatki z życia. Edward Żebrowski”: projekcja filmu	16. Festiwal Filmowy Opolskie Lamy	projekcje filmów
8 X 2018	„Wkroczenie Sowietów na Śląsk Opolski w okresie od stycznia do marca 1945”: spotkanie z Januszem Oszytko		spotkania
12 X 2018	„Indianie – raj utracony”: prelekcja Kazimierza Kiejzy		spotkania
15 X 2018	„Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego 18 X 1918–4 VIII 1920”: prelekcja prof. Jana Kubika		spotkania
22 X 2018	„Podróże Opolan dalekie i bliskie”: wykład Tadeusza Leżaka		spotkania

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
29 X 2018	„Opolski cmentarz żydowski w XIX wieku”		promocja książek
5 XI 2018	„Wizje Niepodległości Polski w XX wieku”: spotkanie z Markiem Białokurkiem, Adrianną Dawid i Anną Gołębiewską		promocja książek
8 XI 2018	„Śląsk: Perła w Koronie”: wykład dr Michała Matheiego		spotkania
15 XI 2018	„Jak ugryźć dziedzictwo kulturowe?”: spotkanie z Jadwigą Pliszek-Kostur		spotkania
19 XI 2018	„Piłka ręczna w Opolu. Historia nieznaną”		promocja książek
19– 23 XI 2018	„Agencja Bibliotecznego Wywiadu”: gra miejska		zajęcia interaktywne
20–28 XI 2018	„The Hoover Quiz”		zajęcia interaktywne
29 XI 2018	„Górka: magiczne miejsce Opola”: spotkanie z prof. Anną Pobóg-Lenartowicz		spotkania
4 XII 2018	„Kleopatra, Nefretete, Hatszepsut – moc starożytnych królowych”: spotkanie z Ewą Kassalą		promocja książek
10 XII 2018	„Tajemnice opolskiej katedry”		promocja książek
14 I 2019	„Pierwsze lata benedyktynów w Polsce odrodzonej”: spotkanie z dr. Antonim Maziarzem		spotkania
23 I 2019	„Służące do wszystkiego”: spotkanie z Joanną Kuciel-Frydryszak		promocja książek
11 II– 9 III 2019	„Bilety kolejowe”: wystawa		wystawy
11 II 2019	„Opolski Palimpsest. Krakowska 32. Sklep kolonialny w Opolu”: spotkanie z Antonim Przybeckim i Zbigniewem Górniakiem		spotkania
12 II 2019	„Złote czasy przemysłu i rejencji”: projekcja filmu		projekcje filmów

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
19 II 2019	„Z Niemiec do Polski”: projekcja filmu		projekcje filmów
20 II 2019	„Powstańcy – Wyklęci. Walki o Śląsk 1919–1956”: panel historyczny		spotkania
4 III 2019	„Jacek Bezeg: człowiek rzeka”: spotkanie		spotkania
11 III 2019	„Wikingowie – dawne ludy Północy”: wykład Andrzeja Kochańczyka		spotkania
11 III 2019	„Męczennik z Opola. Rzec o życiu i ofierze księdza Geорга Hertla”: wykład		spotkania
13 III 2019	Spotkanie z dr Edwardem Wąsiewiczem Konsulem Honorowym Republiki Austrii		spotkania
15 III 2019	„Knebel. Cenzura w PRL-u”: spotkanie z Błażem Torańskim		promocja książek
21 III 2019	„Magyar-quiz”: konkurs z wiedzy o historii, kulturze i obyczajach węgierskich	Dzień Przyjaźni Polsko–Węgierskiej	zajęcia interaktywne
27 III 2019	„My mieliśmy szczęście” Georgia Hunter: Dyskusyjny Klub Książki		spotkania
2 IV 2019	„Burzliwe losy legendarnych gwiazd: Lody Hałamy i Hanki Ordonówny”: spotkanie z Anną Lisiecką i Anną Mieszkowską		promocja książek
2 IV 2019	„Rodzinna fotografia – moja rodzina wczoraj i dziś”: spotkanie z cyklu „Znajomi z sąsiedztwa”		spotkania
4 IV 2019	„Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie...”: konferencja naukowa „Cultura Animi”		spotkania
12 IV 2019	„Indianie obu Ameryk”: wykład Andrzeja Kochańczyka		spotkania
19 IV 2019	Akcja „ŻONKILE” 2019	76. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim	inne

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
7 V 2019	„Pani od obiadów. Lucyna Ćwierczakiewiczowa. Historia życia”: spotkanie z Martą Sztokfisz	Tydzień Bibliotek	promocja książek
13 V 2019	„Zanikające obrazy w krajobrazie tożsamości śląskiej”: spotkanie z Moniką Neumann		spotkania
15 V 2019	„Polityka historyczna w polskiej i niemieckiej codzienności”: dyskusja		spotkania
17 V 2019	„Kto ty jesteś? Polak mały!”: wystawa skierowana do dzieci, ich rodziców i opiekunów	Dni Opola 2019	wystawy
20 V 2019	„Prawdziwa podróż odkrywcza nie polega na szukaniu nowych lądów, lecz na nowym spojrzeniu”: konferencja naukowa		spotkania
22 V 2019	„Piątka u Semki”: spotkanie z Piotrem Semką		promocja książek
28 V 2019	„Jacek”: spotkanie z Anną Bikont	XXX rocznica wyborów czerwcowych	promocja książek
29 V 2019	„Krok do wolności. O wyborach czerwcowych 1989 roku”: debata	XXX rocznica wyborów czerwcowych	spotkania
8 VI 2019	„Jak napisać reportaż historyczny?”: warsztaty z Urszulą Glensk	Festiwal Książki 2019	zajęcia interaktywne
8 VI 2019	„Obraz”: projekcja filmu	Festiwal Książki 2019	projekcje filmów
8 VI 2019	„Grotowski. Bedeker opolski”: spotkanie z Agnieszką Wójtowicz	Festiwal Książki 2019	spotkania
10 VI 2019	„Czy fotografia to dokument? Interpretacja fotografii na przykładzie dokumentacji Opola i Opolszczyzny”		spotkania
18 VI 2019	„Odra czy Kolejarsz? Ty wybierasz!”: spotkanie z cyklu „Kultowe miejsca Opola”		spotkania
19 VI 2019	„Gwara śląska języka polskiego”: spotkanie z prof. Franciszkiem Markiem		spotkania

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
19 VII 2019	„Ach, Syberia, Syberia”: spotkanie z Ireną Olbińską i Januszem B. Roszkowskim		promocja książek
29 VII 2019	„Kresowa tęcza”: koncert		inne
1 VIII 2019	Koncert zespołu Metronom	75. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego	inne
22 VIII 2019	„Polska Bajeczna”: zajęcia dla dzieci i młodzieży		zajęcia interaktywne
27 VIII 2019	„Travel Wonders czyli Podróże Małe i Duże”: zajęcia dla dzieci		zajęcia interaktywne
1 IX 2019	Koncert zespołu Metronom	80. rocznica wybuchu II Wojny Światowej	inne
2 IX	„Blokowisko, czyli wielki zespół mieszkaniowy. Wersja opolska”: wykład Joanny Filipczyk		spotkania
7 IX 2019	„Konserwatorzy dla Opola i regionu”: miejski spacer	Europejskie Dni Dziedzictwa 2019	zajęcia interaktywne
18 IX 2019	„Tancerka i zagłada. Historia Poli Nireńskiej”: spotkanie z Weroniką Kostyrko		promocja książek
25 IX 2019	„Polacy i Żydzi: 1000 lat wspólnej historii”: konferencja		spotkania
27 IX 2019	„Twarzą w twarz / Tvář v tvář”: projekcja filmu		projekcje filmów
5 X 2019	„O zwierzętach i ludziach”: projekcja filmu	Festiwal Filmowy Opolskie Lamy	projekcje filmów
5 X 2019	„Dziwny przypadek Marka Hłaski”: gra miejska	Noc Bibliotek 2019	zajęcia interaktywne
7 X 2019	„Dzieje człowieka piszącego”: spotkanie z Kazimierzem Orłosiem		promocja książek

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
10 X 2019	„Cienie imperium”: projekcja filmu	Festiwal Filmowy Opolskie Lamy	projekcje filmów
14 X 2019	„Wakacje 1939”: spotkanie z Anną Lisiecką		promocja książek
19 X 2019	„Turystyczne perły Opolszczyzny”: spotkanie z przewodnikiem PTTK	Dni Ukraińskie	spotkania
28 X 2019	„Tego Opola już nie ma”: spotkanie z Arturem Janowskim	9. Opolski Festiwal Fotografii „Czas utrwalony”	spotkania
28 X 2019	„Wojenne lalki Marysi”: spotkanie z Małgorzatą J. Berwid		promocja książek
19 XI 2019	„Boznańska. Non finto”: spotkanie z Angeliką Kuźniak	17. Opolska Jesień Literacka	promocja książek
22 XI 2019	„ARKADY – legenda i jej wcielenia”: spotkanie z Arkady Pawłem Fiedlerem		spotkania
28 XI 2019	„W rękach losu, pechowi bohaterowie. Opowieści z Księgi Królewskiej”: spotkanie z Masud Akrami	17. Opolska Jesień Literacka	spotkania
6 XII 2019	„Etiopia – afrykański Tybet”: spotkanie z Wacławem Zdziebłowskim		spotkania
9 XII 2019	„Królowa Saby i Maria Magdalena”: spotkanie z Ewą Kassalą		promocja książek
10 XII 2019	„Polska – Stany Zjednoczone: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość”: debata		spotkania
13 XII 2019	„Sławni zapomniani”: spotkanie z Teresą Zielińską		promocja książek
16 XII 2019	„Kto czyta książki – żyje podwójnie. Historia i Teraźniejszość 1919–2019. Zestaw powiększony”: spotkanie		promocja książek

Tabela 2. Wydarzenia związane z historią zorganizowane przez MBP w Olsztynie w latach 2018–2019.

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
24 I 2018	„Portret aktorki. Moje dzieciństwo za kulisami teatru”: spotkanie z Katarzyną Frankowiak		promocja książek
II 2018	„Portret aktorki – twórczość i praca Danuty Koryckiej”: wystawa		wystawy
III 2018	„Stawka większa niż życie w Olsztynie”: wystawa		wystawy
6 III 2018	spotkanie z Joanną Jax		promocja książek
7 III 2018	„Portret aktorki. Moje dzieciństwo za kulisami teatru”: spotkanie z Katarzyną Frankowiak		promocja książek
12 III 2018	„Sufrażystki”: projekcja filmu		projekcje filmów
21 III 2018	spotkanie z prof. Januszem Jasińskim		spotkania
20 IV 2018	spotkanie z Joanną Dobkowską	Światowe Dni Książki	promocja książek
25 IV–2 V 2018	„Rytm polskich serc. Poznajemy i gramy polskie tańce narodowe”: warsztaty	Dzień Flagi RP	zajęcia interaktywne
8 V 2018	„Mały człowiek w dużym kraju – poznajemy naszą ojczyznę”: warsztaty muzyczno-literackie	Tydzień Bibliotek	zajęcia interaktywne
9 V 2018	„Od kamiennej tabliczki do e-booka, czyli historia książki w pigułce”: warsztaty edukacyjne	Tydzień Bibliotek	zajęcia interaktywne
9 V 2018	„Gwara Warmińska w sztuce – portret mojej rodziny”: warsztaty	Tydzień Bibliotek	zajęcia interaktywne
11 V 2018	„Znani i zasłużeni Polacy – mój ulubiony bohater”: warsztaty	Tydzień Bibliotek	zajęcia interaktywne
11 V 2018	spotkanie z Wacławem Holewińskim	Tydzień Bibliotek	promocja książek

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
3 VII– 16 VIII 2018	Akademia Warmiaka 2018		zajęcia interaktywne
24 VII 2018	„Od deski do deski”: prelekcja ks. Tomasza Garwolińskiego	Dni Jakubowe 2018	spotkania
26 VII 2018	„Olsztyn w granicach lokacyjnych od średniowiecza do połowy XX wieku”: prelekcja dr Iwony Liżewskiej	Dni Jakubowe 2018	spotkania
27 VII 2018	„Maria Zientara-Malewska. Działaczka spod Znak Rodła”: projekcja filmu	Dni Jakubowe 2018	projekcje filmów
6–30 IX 2018	„Rotmistrz Pilecki Bohater Niezwyciężony. Raport z Auschwitz”: wystawa		wystawy
8–9 IX i 13– 15 IX 2018	wirtualna rekonstrukcja Zespołu Pałacowego w Gładyszach	Europejskie Dni Dziedzictwa Narodowego	zajęcia interaktywne
24 X 2018	„Olsztyn Zofii Barankiewicz”: projekcja filmu	Tydzień Seniora	projekcje filmów
25 X 2018	„Portret aktorki. Moje dzieciństwo za kulisami teatru”: spotkanie z Katarzyną Frankowiak	Tydzień Seniora	promocja książek
26 X 2018	spotkanie ze Sławomirem Koprem	Tydzień Seniora	promocja książek
29 X 2018	„Drogi do Niepodległości”: wykład prof. Stanisława Achremczyka	Tydzień Seniora	spotkania
29 X 2018	„Książki zakazane. O cenzurze w literaturze”: warsztaty		zajęcia interaktywne
29 X 2018	„Nowe oblicze Olsztyna – pomiędzy miastem lokacyjnym a dworcem kolejowym”: prelekcja dr Iwony Liżewskiej	665. urodziny Olsztyna	spotkania
29– 31 X 2018	„Olsztyn – jak zmieniał się na przestrzeni lat”: wystawa	665. urodziny Olsztyna	wystawy
30 X 2018	komputerowe warsztaty muzyczne o muzyce warmińskiej	665. urodziny Olsztyna	zajęcia interaktywne

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
31 X 2018	konkurs na temat historii Olsztyna	665. urodziny Olsztyna	zajęcia interaktywne
7 i 9 XI 2018	„Niepodległa Polska w sztuce”: warsztaty graficzne	Jubileusz 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę	zajęcia interaktywne
7 i 9 XI 2018	„Niepodległa Polska w sztuce”: warsztaty muzyczne	Jubileusz stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę	zajęcia interaktywne
11 XI 2018	„Polska Niepodległa”: wystawa	Jubileusz stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę	wystawy
13 i 14 XI 2018	„Jak powstało państwo polskie”: zajęcia teatralno-plastyczne dla dzieci	Jubileusz stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę	zajęcia interaktywne
13 XI 2018	„Kocham Cię Polsko”: quiz wiedzy o ojczyźnie dla dzieci	Jubileusz stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę	zajęcia interaktywne
20 XI 2018	„Atlasy geograficzne Klaudiusza Ptolemeusza i Abrahama Orteliusa”: prelekcja ks. Tomasza Garwolińskiego		spotkania
13 III 2019	„Jak mówić o łągach? O prozie Gustawa Herlinga-Grudzińskiego”: prelekcja prof. Sławomira Buryły	Rok Gustawa Herlinga-Grudzińskiego	spotkania
14 III 2019	spotkanie z Joanną Jax		promocja książek
3 IV 2019	„»Inny świat« na tle literatury łągowej”: prelekcja prof. Sławomira Buryły	Rok Gustawa Herlinga-Grudzińskiego	spotkania
2 V 2019	„Flaga, bandera, sztandar”: zajęcia graficzne	Dzień Flagi RP	zajęcia interaktywne

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
2 V 2019	„Rota Marii Konopnickiej – historia drugiego hymnu”: zajęcia muzyczne	Dzień Flagi RP	zajęcia interaktywne
6 V 2019	„Gustaw Herling-Grudziński wobec wyzwania XX wieku”: prelekcja prof. Sławomira Buryły	Rok Gustawa Herlinga-Grudzińskiego	spotkania
15 V 2019	spotkanie z Joanną Żamejć	Tydzień Bibliotek	promocja książek
do 11 VIII 2019	„Gdyby Cię nie było...”: konkurs		zajęcia interaktywne
7 IX 2019	„Muzyka Powojennej Warszawy”: koncert jazzowy	Europejskie Dni Dziedzictwa Narodowego	inne
19 X 2019	warsztaty gwary warmińskiej		zajęcia interaktywne
31 X 2019	„Olsztyn kocham!”: konkurs wiedzy o Olsztynie dla dzieci	666. urodziny Olsztyna	zajęcia interaktywne
31 X 2019	wystawa książek poświęconych historii Olsztyna	666. urodziny Olsztyna	wystawy
5 XI 2019	„Polskie symbole narodowe”: warsztaty plastyczne dla dzieci	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne
7 XI 2019	Głośne czytanie fragmentów książek <i>Katechizm polskiego dziecka</i> , <i>Poznajemy nasz kraj</i> i <i>Czy znasz ten kraj</i>	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne
7 XI 2019	Rodzinny test wiedzy historycznej	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne
8–12 XI 2019	„Makatka Niepodległości”: zajęcia graficzne	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne
8–12 XI 2019	„Pomniki kultury w kraju Orła Białego”: zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem konsoli sensorycznej K-First	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne

Data	Wydarzenie	W ramach obchodów	Kategoria
9 XI 2019	„Kocham Cię, Polsko”: całodniowy quiz wiedzy o ojczyźnie dla dzieci	Narodowe Święto Niepodległości	zajęcia interaktywne
12 XI 2019	„Drogi do Niepodległości”: wystawa	Narodowe Święto Niepodległości	wystawy
18 XI 2019	spotkanie z Heleną Piotrowską	Narodowe Święto Niepodległości	promocja książek

BIBLIOGRAFIA

Źródła

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, [dokument elektroniczny], <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19911140493> [dostęp 8.09.2020].

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach [dokument elektroniczny], <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970850539> [dostęp 8.09.2020].

Opracowania

Bookspan S., *Something Ventured, Many Things Gained: Reflections on Being a Historian-Entrepreneur*, „The Public Historian” 2006, nr 28(1).

Cauvin T., *Public History: A Textbook of Practice*, London 2016.

Dean D., *A Brief Introduction to Public History*, [dokument elektroniczny] <https://daviddean.ca/public-history> [dostęp 8.09.2020].

Żbikowska-Migoń A., Skalska-Zlat M., *Encyklopedia książki*. t. I, Wrocław 2017.

Franco B., *Public History and Memory: A Museum Perspective*, „The Public Historian” 1997, nr 2.

Kaczmarek M., *Nowe formy aktywności bibliotek (w szczególności formy przynoszące zyski)*, [w:] H. Bort-Nowak i in., *Biblioteka w kryzysie czy kryzys w bibliotece?: IV Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej, Łódź, 15–17 czerwca 2010 r.: materiały konferencyjne*, Łódź 2010, s. 153–157.

Kelley R., *Public History: Its Origins, Nature, and Prospects*, „The Public Historian” 1978, nr 1.

Kołodziejska J., *Szerokie okno biblioteki*, Warszawa 2006.

Lyon C.M., Nix E.M., Shrum R.K., *Introduction to Public History: Interpreting the Past, Engaging Audiences*, Lanham 2017.

- Manuel J., *Public history and public libraries: A natural affinity*, [dokument elektroniczny] <https://ncph.org/history-at-work/public-history-and-public-libraries/> [dostęp: 8.09.2020].
- Mcnaught B., *Common Ground: The social history of Taranaki 1840–2010*, [dokument elektroniczny] <https://archive.ifa.org/IV/ifla72/papers/153-Mcnaught-en.pdf/> [dostęp: 17.09.2020].
- Sayer F., *Public History: A Practical Guide*, London 2015.
- Skowrońska J., *Nowe formy i funkcje bibliotek związane z realizacją potrzeb użytkowników*, „Debiuty Bibliologiczno-Informatologiczne” 2014, R. 2, s. 91–107.
- Traba R., *Historia stosowana jako subdyscyplina akademicka. Konteksty i propozycje*, [w:] Domańska E., Stobiecki R., Wiślicz T. (red.), *Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości*, Kraków 2014, s. 143–164.
- Wasik M., *Przyszłość bibliotek publicznych*, [w:] Sadowska J. (red.), *Przyszłość bibliotek w Polsce. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Warszawa, 12–13.10.2007 r.*, Warszawa 2008, s. 191–196.
- Wojciechowski J., *Biblioteka w komunikacji publicznej*, Warszawa 2010.
- Wojdon J., *Między historią publiczną a edukacją historyczną*, [w:] Wojdon J. (red.), *Historia w przestrzeni publicznej*, Warszawa 2018, s. 277–281.
- Wojdon J., *Public history*, czyli historia w przestrzeni publicznej, „Klio” 2015, t. 34, nr 3, s. 25–41, <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/KLIO/article/view/KLIO.2015.027/7711> [dostęp 8.09.2020].